

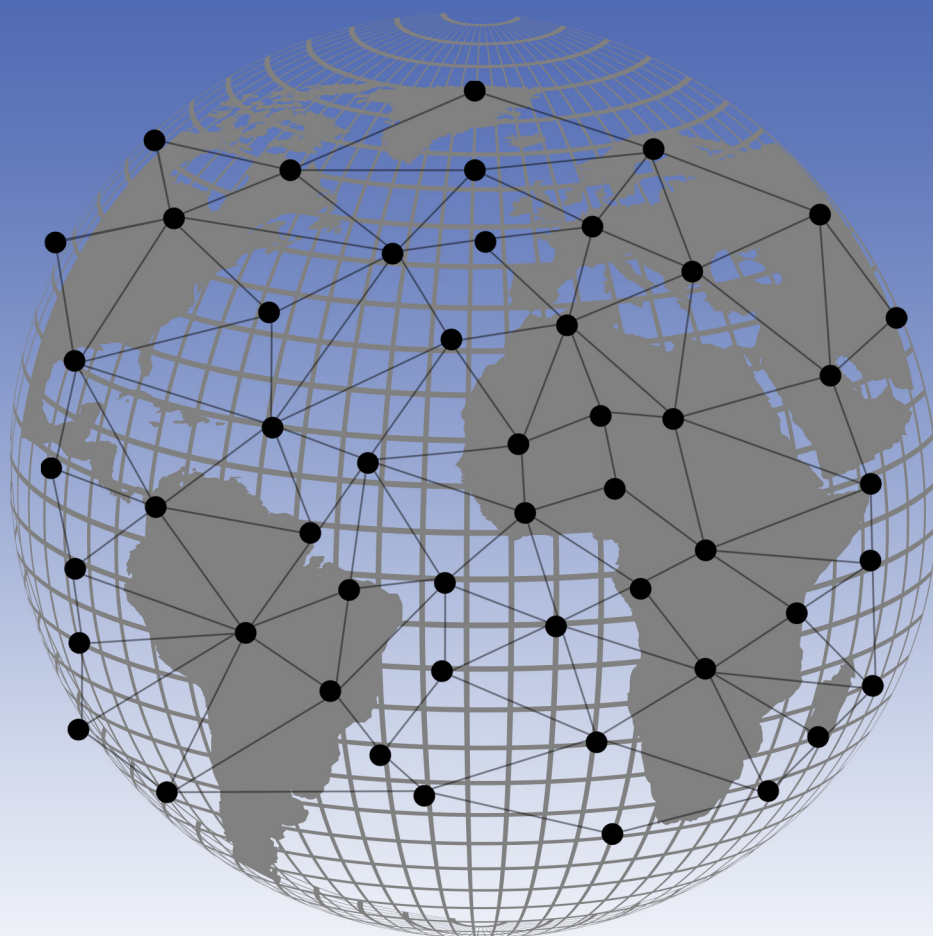

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

پایش تحولات تجارت جهانی (گزارش شماره شصت و هشت)

در این شماره می‌خوانید:

- غرب در کابوس نفوذ انکارناپذیر چین در بلوک‌های تجاری جهان
- احیای عملی توافقنامه توتال فرانسه با عراق بعد از گذشت دو سال
- آغاز یک گذار سبز: امارات در مسیر رهایی از وابستگی به نفت
- داستان یک توسعه: بنگلادش، نماد موفقیت در جهان در حال توسعه

مرداد ۱۴۰۲

شناسنامه گزارش

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

عنوان:

پایش تحولات تجارت جهانی
(گزارش شماره شصت و هشت)

مدیریت اقتصاد کلان و آینده پژوهی

تاریخ انتشار: مرداد ۱۴۰۲

واژه‌های کلیدی: گروه G-7، ترانس پاسیفیک، سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، گذار سبز، صندوق ثروت، جاده توسعه، زنجیره ارزش جهانی، اقتصاد چرخشی، خط فقر، فناوری سبز

نشانی: تهران، خیابان طالقانی، نبش خیابان شهید موسوی (فرصت)، پلاک ۱۷۵

سلسله گزارش‌های "پایش تحولات تجارت جهانی" رویدادهای کلیدی در محیط ژئواکونومیک ایران را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. در این قالب، رویدادهای کلیدی از منظر تاثیرگذاری بر دیپلماسی اقتصادی و موقعیت ژئواکونومیک ایران مورد توجه قرار می‌گیرند. هدف از تهیه این گزارش که به صورت ماهانه از سوی مرکز پژوهش‌های اتاق ایران منتشر خواهد شد ارائه تصویری روشن از محیط ژئواکونومیک ایران و فرصت‌ها و تهدیدهای ایران در این فضا است.

فهرست مطالب

۵	تحولات جهانی
۸	تحولات منطقه‌ای
۱۶	پژوهش‌های تازه
۲۰	کتاب تازه

تحولات جهانی

ژاپن نگران نفوذ چین در خاورمیانه و تهدید امنیت انرژی

فومیو کیشیدا، نخست وزیر ژاپن، اخیراً به عربستان، امارات و قطر سفر کرد تا روابط کشورش را با مهم‌ترین تامین‌کنندگان انرژی آن تضمین کند. نفوذ چین به عنوان مهم‌ترین رقیب ژاپن در منطقه خلیج فارس به سرعت در حال افزایش است. در پرتو این تغییر، امنیت انرژی ژاپن در معرض تهدید ژئوپلیتیک قرار دارد. ژاپن در حال حاضر برای تامین بیش از ۹۰ درصد از نفت مورد نیاز خود به خاورمیانه وابسته است. این کشور از تأثیرات اقتصادی جنگ روسیه علیه اوکراین که امنیت انرژی در پهنه جهانی را دچار اختلال کرده و باعث افزایش قیمت‌ها شده، آسیب دیده است. پیش از آغاز جنگ اوکراین، روسیه از تامین کنندگان انرژی ژاپن بود، اما تحریم‌ها علیه روسیه، واردات ژاپن از این کشور را به شدت تحت تأثیر قرار داد. به دیگر سخن ژاپن در شرایط کنونی بیش از گذشته به انرژی خاورمیانه وابسته است.

این کشور به عنوان یکی از اعضای گروه هفت (G-7) نگران است که همسوی‌اش با غرب آن را با تامین‌کنندگان عمده انرژی در تعارض قرار دهد و امنیت انرژی توکیو را با چالش مواجه سازد. یاسوتوشی نیشیمورا، وزیر اقتصاد، تجارت و صنعت ژاپن (METI)، پیش از چهل و نهمین اجلاس سران G-7 که در ماه مه در هیروشیما برگزار شد، از پیامدهای احتمالی تشدید تنش سیاسی بین شرق و غرب بر امنیت ژاپن ابراز نگرانی کرد.

برخی بر این باورند روابط چین با کشورهای تولیدکننده نفت خاورمیانه به قدری مستحکم خواهد شد که ممکن است منجر به تشکیل اتحادی میان آنان و بیجینگ شود. در چنین شرایطی اگر بحران تایوان تشدید شود و جنگی در آن منطقه درگیرد، ژاپن احتمالاً به درون این جنگ کشیده می‌شود و کشورهای خاورمیانه ممکن است در حمایت از چین، عرضه نفت به ژاپن را کاهش دهند یا قطع نمایند. البته چنین سناریویی آشکاراً بدبینانه است.

این ترس با محدودیت‌های دیگر تامین انرژی که به طور کلی اتکای انرژی ژاپن به خاورمیانه را به ۹۷,۷ درصد در ژوئیه ۲۰۲۲ رساند، تشدید می‌شود. این بالاترین میزان از زمانی است که وزارت اقتصاد، تجارت و صنعت ژاپن METI داده‌های آماری خود را در سال ۱۹۵۲ منتشر کرد. وابستگی شدید ژاپن، کشورهای حاشیه خلیج فارس را در وضعیت برتری قرار می‌دهد. در آینده تقاضا برای واردات انرژی در شرق آسیا رشد خواهد کرد. بنابراین رقابت بین خریداران بسیار زیاد است و کشورهای حاشیه خلیج فارس اکنون در موقعیت بسیار قوی قرار دارند.

اخیراً چین دو قرارداد گاز طبیعی مایع (LNG) با شرکت دولتی قطر انرژی امضا کرده است. قطری‌ها

یک قرارداد ۲۷ ساله با شرکت ملی نفت چین برای تامین ۴ میلیون تن LNG در سال در ماه ژوئن و دیگری برای همان مدت و مقدار با غول نفتی چینی سینوپک در نوامبر ۲۰۲۲ امضا کردند. قطر که به دنبال امضای قراردادهای بیشتر است، قراردادهای کوتاه مدت تر و ارزان تر LNG را به کشورهای منتخب ارائه می‌کند تا مشتریان جدید را جذب کند.

موقعیت قطر بسیار استراتژیک است. این کشور می‌داند که ژاپن، کره جنوبی و چین منابع مالی زیادی دارند و از طرف دیگر نیاز آنان به ال ان جی که قطر مهمترین صادر کننده آن است شدت می‌گیرد، در چنین فضایی قطر ممکن است شرایط سختی را برای خریداران تعیین کند. از دیگر سو کیشیدا تحت فشار لابی گاز ژاپن برای تضمین قراردادهای جدید LNG است. شرایط سخت قطر برای امضای قرارداد و فشار لابی گاز ژاپن برای نهایی کردن توافق‌ها با این کشور، کیشیدا را در شرایط دشواری قرار می‌دهد.

در حوزه تجارت، با توجه به تنش‌زدایی اخیر ایران و عربستان و پایان جنگ یمن، ژاپن شرایط را برای حضور گسترده‌تر شرکت‌های خود در خاورمیانه مناسب‌تر از گذشته می‌بیند. امارات متحده عربی که با ۴۵۰۰ نفر بیشترین تعداد شهروندان ژاپنی در خاورمیانه و شمال آفریقا را در خود جای داده است، ۲۳ توافقنامه و یادداشت تفاهم را در حاشیه مجمع تجاری امارات و ژاپن که در جریان سفر کیشیدا برگزار شد، امضا کرد. هدف از توافقات دوجانبه، تقویت تجارت و سرمایه‌گذاری در زمینه‌های انرژی و همچنین زمینه‌های فناوری پیشرفته، هوش مصنوعی، فضا و حفاظت از محیط زیست است.

به گفته آژانس بین‌المللی انرژی، ژاپن پیشرو در ارائه خدمات و محصولات انرژی تجدیدپذیر در سطح جهان است. این کشور می‌تواند در تحقق هدف استراتژیک دستیابی به هدف عدم انتشار کربن^۱ تا سال ۲۰۵۰ که توسط امارات متحده عربی تعیین شده است نقش مهمی ایفا کند.

همچنین در این سفر ژاپن در مجموع ۲۶ قرارداد با عربستان سعودی امضا کرد که بخشی از آن برای توسعه هیدروژن پاک، استخراج معادن و تولید آمونیاک و مشتقات آن همراه با سوخت کربن بازیافتی است. افزون بر این در این سفر ژاپن با شورای همکاری خلیج فارس برای احیای مذاکرات توافقنامه تجارت آزاد به توافق رسید. چین اخیراً مذاکرات مشابهی را با این شورا آغاز کرده است.

بریتانیا به بلوک تجاری «ضد چین» پیوست

بریتانیا اخیراً رسماً پروتکل الحاقی را برای پیوستن به بلوک تجاری بزرگ هند و اقیانوس آرام، موسوم به توافق جامع و پیشرو برای مشارکت ترانس پاسیفیک (CPTPP) امضا کرد. این توافق توسط وزیر بازرگانی و تجارت بریتانیا در اوکلند نیوزلند و پس از ۲۱ ماه گفتگو درباره عضویت بریتانیا امضا شد. این توافق اکنون قرار است توسط پارلمان بریتانیا و اعضای فعلی CPTPP مورد بررسی قرار گیرد و طبق گزارش‌ها

می‌تواند در نیمه دوم سال آینده به اجرا درآید.

پس از امضای این توافق، وزیر بازرگانی بریتانیا این توافق را بزرگترین توافق تجاری برای بریتانیا از زمان برگزیت توصیف کرد و دلیل آن را جهانی‌اندیشیدن این کشور برشمرد. او گفت: «ما در منطقه‌ای که سریع‌ترین رشد را دارد، دور میز نشستیم، کشورها در صف ایستاده‌اند [برای پیوستن]... من واقعاً هیجان‌زده هستم که بزرگترین معامله تجاری از زمان خروج از اتحادیه اروپا را به خانه آورده‌ایم.»

او اعلام کرد که این معامله "فرصت‌های بزرگ و دسترسی بی‌نظیری را به بازاری با بیش از ۵۰۰ میلیون نفر ایجاد می‌کند". اعضای این توافق شامل کانادا، مکزیک، ژاپن، استرالیا، ویتنام، سنگاپور و مالزی و چند کشور دیگر است. کل تولید ناخالص داخلی بلوک، پس از الحاق بریتانیا، ۱۵,۷ تریلیون دلار برآورد شده است. با این حال، برخی از تحلیل‌گران استدلال می‌کنند که این توافق تا حد زیادی برای بریتانیا پیروزی نمادینی محسوب می‌شود، چرا که تنها به افزایش ۰,۰۸٪ از تولید ناخالص داخلی این کشور منجر خواهد شد.

CPTPP از شراکت ترانس پاسیفیک (TPP) منحل شده که توسط ایالات متحده برای مقابله با نفوذ پکن در منطقه هند و اقیانوس آرام ایجاد شد، شکل گرفته است. شراکت ترانس پاسیفیک پس از اینکه دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور سابق آمریکا از آن خارج شد، از هم پاشید، اما با تلاش سایر اعضا به شکل فعلی خود تبدیل شد.

بسیاری از تحلیل‌گران معتقدند که این بلوک احتمالاً به سیاست خود برای مقابله با پکن ادامه می‌دهد، اگرچه پس از ارائه درخواست‌های عضویت چین و تایوان در سال ۲۰۲۱، این سازمان با یک معضل مواجه است. بر اساس گزارش‌ها، نظرات در مورد الحاق چین متفاوت است. در حالی که سنگاپور و مالزی بر این باورند که این امر می‌تواند منجر به اصلاحات و فضای باز بیشتر از سوی پکن شود، متحدان آمریکایی ژاپن، استرالیا و کانادا نسبت به این موضوع ابراز نگرانی کرده‌اند. برخی کارشناسان پیش‌بینی می‌کنند که پیوستن چین به این بلوک دشوار خواهد بود، زیرا ممکن است پیوستن چین به درخواست واشنگتن و تو شود، علی‌رغم اینکه ایالات متحده دیگر عضو نیست، اما می‌تواند با فشار بر متحدین چین اقدامی را صورت دهد.

هشدار نسبت به افزایش بدهی روسیه

اخیراً معاون وزیر دارایی در نشست کمیته بودجه و بازارهای مالی شورای فدراسیون روسیه اعلام کرد که حجم بدهی‌های دولتی روسیه افزایش خواهد یافت، زیرا مخارج دولت افزایش یافته است. به گفته او مقامات تلاش خواهند کرد تا سطح بدهی را به کمتر از ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی محدود کنند، اما

استقراض اضافی ضروری است.

به گفته وی "به طور کلی، ما اکنون سطحی از بدهی داریم... ۲۲,۸ تریلیون روبل (۲۵۱ میلیارد دلار) که حدوداً معادل ۱۴,۹٪ از تولید ناخالص داخلی است. این مرز ایمن ماست، هرچند متوجه هستیم که در شرایط فعلی مجبور به بالا بردن آن خواهیم بود. ما باید این کار را انجام دهیم، زیرا هزینه‌های ما در حال افزایش است... ما باید از بخش نظامی حمایت کنیم و چهار منطقه جدید ما به سرمایه‌گذاری قابل توجهی نیاز دارند. بنابراین، ما بدهی‌ها را افزایش خواهیم داد، اما سعی می‌کنیم در مرز امن ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی که برای خود تعیین کرده‌ایم، بمانیم."

او کلادنیکووا خاطر نشان کرد که دولت مجبور به استقراض بیشتر در داخل کشور شده، زیرا توانایی این کشور برای استقراض در خارج از کشور به دلیل تحریم‌های غرب کاهش یافته است. بدهی داخلی در سال ۲۰۲۲ به شدت افزایش یافت و به ۱۸,۸ تریلیون روبل رسید، در حالی که بدهی خارجی کشور به حدود ۴ تریلیون روبل کاهش یافت.

بر اساس قانون بودجه فدرال برای دوره ۲۵-۲۰۲۳، حجم بدهی دولتی روسیه تا پایان سال ۲۰۲۳ به حدود ۲۵,۴ تریلیون روبل، در سال ۲۰۲۴ به ۲۷,۷ تریلیون روبل و تا پایان سال ۲۰۲۵ به ۲۹,۹ تریلیون روبل افزایش خواهد یافت. در نتیجه، در دوره سه ساله، حجم بدهی دولتی روسیه در سطح مطمئن کمتر از ۲۰ درصد تولید ناخالص داخلی باقی خواهد ماند، اما شرایط ممکن است روسیه را وادار به استقراض بیشتری نماید.

تحولات منطقه‌ای

ایجاد وزارتخانه جدید «سرمایه‌گذاری» در امارات متحده عربی

اخیراً مقامات امارات متحده عربی از ایجاد یک وزارتخانه جدید با کار ویژه سرمایه‌گذاری به منظور «ارتقای بستر سرمایه‌گذاری ملی و بهبود رقابت‌پذیری رویه‌ها و قانونگذاری» خبر دادند. علاوه بر این اخیراً دولت امارات، استراتژی توسعه اقتصادی جدیدی را با توجه به رقابت رو به رشد کشورهای همسایه در بخش‌های مالی و گردشگری به تصویب رساند. هدف وزارتخانه جدید، ایجاد محیطی مناسب برای سرمایه‌گذاری در امارات متحده عربی است تا تداوم جذب سرمایه‌گذاری خارجی در این کشور را تضمین نماید.

شایان توجه است که کابینه دولت، با هدف جذب سرمایه‌گذاران، «استراتژی ملی انرژی مبتنی بر تحول سریع این بخش» را به تصویب رساند که هدف از آن، «افزایش سه برابری سهم انرژی‌های تجدیدپذیر طی هفت سال آینده و تزریق ۱۵۰ تا ۲۰۰ میلیارد درهم از سرمایه‌گذاری داخلی در این طرح» است. در میان انرژی‌های تجدیدپذیر، دولت، تأکید ویژه‌ای به «هیدروژن»، که تبدیل به یکی از مهم‌ترین انواع

انرژی‌های پاک شده و همچنین بر اجرای سیاست ملی جدید مبتنی بر وسایل نقلیه الکتریکی دارد. استراتژی ملی هیدروژن امارات، با هدف تثبیت موقعیت این کشور به عنوان یک تولیدکننده و صادرکننده هیدروژن به عنوان سوختی کم‌آلاینده طی هشت سال آینده و توسعه صنعتی و زنجیره تأمین انجام می‌شود. هدف سیاست جدید، ایجاد شبکه ملی شارژر خودروهای برقی و در عین حال تنظیم بازار و تشویق صنایع مرتبط به منظور کاهش آلاینده‌ها و مصرف انرژی است.

با توسعه این استراتژی جدید انرژی، امارات متحده عربی قصد دارد اقتصاد خود را از وابستگی کامل به درآمدهای نفتی خارج کرده و به منابع درآمدی خود تنوع ببخشد. علاوه بر این، این‌گونه به نظر می‌رسد که این طرح جدید، گام مهمی به سوی «گذار سبز» در کشوری باشد که یکی از مشکلات زیست محیطی اصلی آن، بهره‌برداری افراطی از منابع طبیعی است. با این حال، هنوز تاریخی برای آغاز این برنامه جدید تعیین نشده است.

قرارداد ۲۷ میلیارد دلاری میان عراق و توتال

بر اساس گزارش رسانه‌ها، اخیراً عراق و شرکت نفتی توتال انرژی فرانسه، قراردادی به ارزش ۲۷ میلیارد دلار به امضا رسانده‌اند. بر اساس این توافق که حدود دو سال به تاخیر افتاده بود، اجرای ۴ طرح نفت، گاز و انرژی‌های تجدیدپذیر در دستور کار قرار دارد.

شایان توجه است که این قرارداد در سال ۲۰۲۱ با سرمایه‌گذاری اولیه ۱۰ میلیارد دلاری در جنوب عراق برای مدت ۲۵ سال به امضا رسید، اما به علت اختلافات در خصوص شروط قرارداد، به مرحله اجرا نرسید و با وقفه مواجه شد.

امضای این قرارداد با شرکت توتال فرانسه و شرکای آن، حائز اهمیت فراوانی برای عراق است. زیرا این اقدامات در چارچوب پروژه گسترده جنوب که شامل ۴ طرح اصلی و بزرگ در حوزه نفت و گاز است، انجام می‌پذیرد. نخستین مرحله اجرای این طرح، استفاده از آب دریا به منظور پشتیبانی از مخزن است؛ این طرح، فواید اقتصادی فراوانی برای عراق به همراه دارد.

طرح بعدی، در مورد سرمایه‌گذاری در بهره‌برداری از گاز مشعل با ظرفیت روزانه ۶۰۰ میلیون فوت مکعب طی دو مرحله است که در چارچوب برنامه استراتژیک دولت و وزارت نفت برای استفاده از گاز در تولید برق انجام می‌گیرد. علاوه بر این، بهره‌برداری از گاز به جای آتش زدن آن، به عراق امکان احیای پروژه ۳۵ ساله پتروشیمی نبراس را که مدت‌ها پیش با شرکت هلندی شل امضا کرده بود، فراهم می‌آورد؛ طرحی که در مدت ۵ سال، درآمد سالانه ۱۰۰ میلیارد دلاری برای عراق به ارمغان خواهد آورد. طرح سوم نیز مربوط به توسعه میدان نفتی ارطاوی و افزایش تولید این میدان به بیش از ۲۱۰ هزار بشکه در روز است.

طرح چهارم در این قرارداد، مربوط به حوزه انرژی‌های تجدیدپذیر در عراق و در مورد سرمایه‌گذاری در انرژی خورشیدی با ظرفیت هزار مگاوات است که از بزرگترین طرح‌های انرژی پاک در منطقه به شمار می‌رود. عراق پیش از این، بر سهم ۴۰ درصدی خود در این طرح اصرار می‌ورزید اما در آوریل گذشته، از موافقت خود با کاهش سهم در این طرح به ۳۰ درصد خبر داد و بدین ترتیب این قرارداد مجدداً احیا شد. بر اساس این توافق، کنسرسیومی متشکل از توتال انرژی با سهم ۴۵ درصد، شرکت نفت بصره با ۳۰ درصد و شرکت انرژی قطر با ۲۵ درصد تشکیل شده است. این قرارداد به کنسرسیومی که شرکت توتال رهبری آن را برعهده دارد، اجازه ایجاد ۴ طرح نفت، گاز و انرژی‌های تجدیدپذیر در جنوب عراق در طول ۲۵ سال را اعطا می‌کند.

این نکته قابل توجه است که شرکت توتال سابقه حضور طولانی مدت در عراق دارد و ۲۲,۵ درصد سهام میدان نفتی حلفیه در استان میسان و ۱۸ درصد میدان سرسنگ در اقلیم کردستان عراق را در اختیار خود دارد. در این راستا، سومین پروژه توتال، افزایش تولید نفت از میدان نفتی ارطای است که قرار است تولید آن از ۸۵ هزار بشکه به ۲۱۰ هزار بشکه در روز برسد.

چهارمین پروژه توتال در عراق، مربوط به طرح راه‌اندازی نیروگاه برق با ظرفیت هزار مگاوات است؛ قراردادی که به ادعای وزیر نفت عراق، منجر به رفع تمامی مشکلات در صنایع نفتی عراق می‌شود. بر اساس همین پروژه، تا پایان سال ۲۰۲۴ آتش زدن گاز استخراج شده در میدان‌های نفتی جنوبی عراق، تا ۹۰ درصد کاهش خواهد یافت.

رکورد جدید جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی توسط امارات

بر اساس گزارش اخیر سازمان ملل، امارات متحده عربی در سال ۲۰۲۲، موفق به جذب بالاترین حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) شده است؛ این در حالی است که جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی عربستان سعودی در سال گذشته، ۵۹ درصد کاهش یافت و به حدود ۷,۹ میلیارد دلار رسید.

بر اساس گزارش سرمایه‌گذاری جهانی ۲۰۲۳ که توسط آنکتاد (UNCTAD) منتشر شده، اسرائیل و امارات متحده عربی از بالاترین حجم سرمایه‌گذاری خارجی در خاورمیانه و شمال آفریقا (MENA) برخوردار هستند و به ترتیب در رده‌های پانزدهم و شانزدهم جهان قرار گرفته‌اند.

بر اساس گزارش آنکتاد، ۱۰ کشور حوزه خاورمیانه و شمال آفریقا که از بیشترین حجم سرمایه‌گذاری خارجی در سال ۲۰۲۲ برخوردار شدند، عبارتند از:

۱- اسرائیل با جذب ۲۷,۷۶ میلیارد دلار

۲- امارات با جذب ۲۲,۷۳ میلیارد دلار

۳- ترکیه با جذب ۱۲,۸۸ میلیارد دلار

۴- مصر با جذب ۱۱,۴۰ میلیارد دلار

۵- عربستان سعودی با جذب ۷,۸۷ میلیارد دلار

۶- عمان با جذب ۳,۷۲ میلیارد دلار

۷- مراکش با جذب ۲,۱۴ میلیارد دلار

۸- بحرین با جذب ۱,۹۵ میلیارد دلار

۹- ایران با جذب ۱,۵۰ میلیارد دلار

۱۰- اردن با جذب ۱,۳۷ میلیارد دلار

علاوه بر این، بر اساس این گزارش، ایالات متحده و چین، برای دو سال متوالی، در رتبه‌های اول و دوم جذاب‌ترین مقاصد سرمایه‌گذاری خارجی قرار گرفتند؛ در همین راستا، ایالات متحده موفق به جذب ۲۸۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ شد (هر چند که این رقم، بیش از ۱۰۰ میلیارد دلار نسبت به سال ۲۰۲۱ کاهش یافته است) و چین، موفق به جذب ۱۸۹ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری خارجی شد. در رتبه سوم، سنگاپور قرار دارد که در سال ۲۰۲۲ بالغ بر ۱۴۱ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را پذیرا شد و در رتبه بعدی، هنگ‌کنگ با جذب ۱۱۸ میلیارد دلار، در رتبه چهارم قرار گرفت.

در منطقه خاورمیانه، بالاترین حجم سرمایه‌گذاری خارجی، به اسرائیل و امارات متحده عربی اختصاص دارد؛ در همین راستا، اسرائیل با جذب حدود ۲۸ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، رتبه پانزدهم در جهان را کسب کرد؛ پس از آن، امارات با افزایش ۱۰ درصدی نسبت به سال ۲۰۲۱، حدود ۲۳ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را جذب کرد.

بر اساس گزارش رسانه‌های امارات متحده عربی، با وجود کاهش ۱۲ درصدی حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در جهان، این کشور موفق به جذب بالاترین میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در تاریخ خود، یعنی ۸۴ میلیارد درهم (۲۳ میلیارد دلار) در سال ۲۰۲۲ شده است.

نکته شایان توجه آن است که بر اساس گزارش آنکتاد، جریان جهانی سرمایه‌گذاری به ۱,۳ تریلیون دلار کاهش یافته است. این کاهش عمدتاً ناشی از حجم کمتر جریان‌های مالی و معاملات در کشورهای توسعه یافته بوده است.

کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به دلیل وقوع بحران‌های متعدد جهانی از جمله حمله روسیه به اوکراین، قیمت‌های بالای مواد غذایی و انرژی و فشار بدهی‌ها بوده است. در گزارش سرمایه‌گذاری آمده

است که در پی افزایش نرخ بهره و بازارهای سرمایه نامطمئن، تامین مالی پروژه‌های بین‌المللی و به ویژه ادغام‌ها و تملک‌های فرامرزی^۱ با مشکل مواجه شده است.

طبق گزارش آنکتاد، «علی‌رغم این که افزایش قیمت‌های انرژی، منجر به افزایش درآمد شرکت‌های نفت و گاز، تجارت کالا و خدمات رفاهی^۲ شده، اما این افزایش درآمد، به افزایش سرمایه‌گذاری خارجی منتهی نشده است».

گزارش منتشر شده آنکتاد، حاکی از کاهش ۵۹ درصدی جذب سرمایه‌گذاری خارجی در عربستان سعودی در سال گذشته است؛ علی‌رغم این که عربستان اخیراً اعلام کرده که تا ماه اوت، به صورت داوطلبانه یک میلیون بشکه در روز تولید نفت خود را کاهش خواهد داد.

بر اساس این گزارش، به عنوان مثال، شرکت‌های شورون و اکسون (هر دو از ایالات متحده) و آرامکو عربستان سعودی، دارایی‌های خارجی را واگذار کرده‌اند و در عین حال، حجم سرمایه‌گذاری داخلی خود را افزایش داده‌اند.

این بدان معنا نیست که عربستان سعودی و کشورهای دیگر که با کاهش سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی مشابه روبرو هستند، تلاشی برای تشویق سرمایه‌گذاری خارجی انجام نداده‌اند؛ در همین راستا، عربستان سعودی در سال گذشته، اولین منطقه ویژه لجستیک یکپارچه خود را معرفی کرد که به سرمایه‌گذاران، امکان مالکیت ۱۰۰ درصدی به طرف‌های خارجی به همراه ۵۰ سال معافیت مالیاتی ارائه می‌دهد. علاوه بر این، عربستان در آوریل سال جاری، چهار منطقه ویژه اقتصادی در سراسر این کشور را با چشم‌انداز جذب سرمایه‌گذاری خارجی افتتاح کرده است.

از سوی دیگر، مصر نیز اقدام به اعطای مشوق‌های معافیت مالیاتی ۵۵ درصدی به پروژه‌های سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در صنایع بزرگی که حداقل ۵۰ درصد آنها با ارز خارجی تامین شده باشد، نموده است.

الجزایر نیز قانونی را در مورد مناطق آزاد تجاری در مورد بخشش عوارض و مالیات به شرکت‌ها به تصویب رسانده است که اقدامی در جهت تشویق سرمایه‌گذاری خارجی بوده است.

نکته حائز اهمیت آنکه بر اساس گزارش آنکتاد، امارات متحده عربی، با اجرای ۹۹۷ پروژه سبز، به عنوان چهارمین کشور جذب کننده سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در زمینه مگا پروژه‌های سبز، پس از ایالات متحده، بریتانیا و هند معرفی شده است.

در واقع، افزایش ۱۵ درصدی سرمایه‌گذاری‌های سبز در سال ۲۰۲۲ نسبت به سال پیش از آن، به عنوان وزنه تعادلی برای کاهش کلی جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در سال گذشته عمل کرده است؛ این

1 - Cross-border mergers and acquisitions

2 -Commodity trading and utilities

در حالی است که پیش‌بینی شده بود که روند سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی تا سال ۲۰۲۳ ادامه پیدا کند. آنکتاد گزارش داده که بر اساس شاخصه‌های اولیه، شاهد روند ضعیف در امور مالی پروژه‌های بین‌المللی و ادغام و تملک طی چهار ماهه نخست سال ۲۰۲۳ در امارات هستیم.

قرارداد گازی ۱۰ ساله میان قطر و امارات

شرکت انرژی قطر، یک قرارداد طولانی مدت به منظور تامین میعانات گازی با گروه انوک دبی (متخصص در زمینه نفت و گاز) امضا کرد. به موجب این قرارداد، شرکت انوک ۱۲۰ میلیون بشکه میعانات گازی را از ماه ژوئیه دریافت خواهد کرد. در شروط مندرج در این قرارداد، امکان افزایش عرضه مقادیر میعانات گازی نیز در نظر گرفته شده است. زیرا انتظار افزایش صادرات مقادیر بیشتری از میعانات گازی از این کشور پس از آغاز تولیدات گازی در طرح توسعه میادین شمال شرق و جنوب قطر، وجود دارد.

امضای این قرارداد بلندمدت برای فروش میعانات گازی، موجب تقویت رابطه شرکت انرژی قطر با شرکت ملی نفت امارات، که به سال ۲۰۰۸ باز می‌گردد، خواهد شد. این قرارداد، حاکی از استراتژی شرکت انرژی قطر در رابطه با فروش مستقیم به مصرف‌کنندگان نهایی انرژی و ایجاد روابط تجاری استراتژیک و همکاری میان دو کشور است.

صندوق ثروت ملی کویت تشکیل می‌شود

کویت قرار است یک صندوق ثروت مستقل جدید برای توسعه پروژه‌های بزرگ و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به بخش خصوصی خود با هدف تقویت اقتصاد و کاهش اتکای آن به نفت ایجاد کند. صندوق توسعه جدید موسوم به سیاده بر اساس برنامه‌های دولتی پروژه‌های سرمایه‌گذاری داخلی را که برای تقویت و تنوع بخشیدن به اقتصاد کویت است، هدایت خواهد کرد.

به گفته مؤسسه Sovereign Wealth Fund، این کشور همچنین دارای سازمان سرمایه‌گذاری کویت (KIA) با حدود ۸۰۳ میلیارد دلار دارایی است. بر اساس گزارش این موسسه، KIA پنجمین صندوق سرمایه‌گذاری مستقل در سراسر جهان است. اداره سرمایه‌گذاری ابوظبی با ۸۵۳ میلیارد دلار در جایگاه چهارم و دومین صندوق بزرگ در خاورمیانه و شمال آفریقا قرار دارد. وزارت مالیه و KIA موظف شده‌اند تا طرح‌های صندوق پیشنهادی را مطالعه کنند. هیچ جزئیاتی در مورد صندوق یا پروژه‌های خاصی که انجام خواهد داد فاش نشده است. رشد و اثربخشی KIA به دلیل دخالت‌های سیاسی در مقایسه با تنوع‌سازی سریع‌تر همسایگان خلیج فارس کند بوده است. بن‌بست بین دولت منتخب کویت و پارلمان منتخب، سیاست‌گذاری موثر اقتصادی را کند کرده است. کویت در سه سال گذشته شاهد چندین دولت جدید بوده است، همراه با پارلمان‌های منحل شده و انتخابات جدید. این اختلالات سیاسی مانع از سیاست‌گذاری

اقتصادی موثر شده است. رشد اقتصادی کویت در سال‌های اخیر بسیار متغیر بوده است. رشد تولید ناخالص داخلی (GDP) به ۸,۹٪ در سال ۲۰۲۰ کاهش یافت، که عمدتاً به دلیل همه‌گیری جهانی ویروس کرونا بود، در سال ۲۰۲۱، تولید ناخالص داخلی ۱,۳٪ و در سال ۲۰۲۲، ۸,۳٪ افزایش یافت. صندوق بین‌المللی پول پیش‌بینی می‌کند که امسال، رشد تولید ناخالص داخلی واقعی کویت به ۰,۹٪ کاهش یابد. بر اساس گزارش اداره تجارت بین‌الملل، نفت تقریباً نیمی از تولید ناخالص داخلی کویت را تشکیل می‌دهد و حدود ۹۵ درصد صادرات و حدود ۹۰ درصد از درآمد صادراتی دولت را تشکیل می‌دهد.

عراق خواهان سرمایه‌گذاری آذربایجان در جاده توسعه

بر اساس گزارش‌ها، طی دیدار اخیر فؤاد حسین، وزیر خارجه عراق با رشاد نییف، وزیر حمل و نقل آذربایجان، طرفین بر گسترش همکاری‌های خود در زمینه حمل و نقل و سرمایه‌گذاری تأکید کردند. نکته حائز اهمیت آن که وزیر امور خارجه عراق بر اهمیت جاده توسعه که از دورترین نقطه در جنوب عراق، از بندر فاو آغاز شده و تا ترکیه امتداد دارد، اشاره کرد و این پروژه را فرصت بزرگی برای گشایش چشم‌اندازهای مهم و فرصتی برای آذربایجان دانست. به ویژه با توجه به اینکه عراق یادداشت تفاهمی با ایران برای اتصال ریلی و به منظور ارتباط و رسیدن به آب‌های منطقه منعقد کرده است. طی این سفر، دو طرف بر لزوم افتتاح خط هوایی مستقیم بین بغداد و باکو و خط دوم میان اربیل و باکو در اسرع وقت و همچنین اعطای روادید برای شهروندان عراقی به منظور سفر به آذربایجان تأکید کردند. در راستای گسترش همکاری‌ها میان دو کشور، سومین دور از نشست‌های کمیته مشترک دو کشور در سفر هیئت آذربایجانی به بغداد در اکتبر برگزار خواهد شد.

احیای حمل و نقل ریلی چین و افغانستان

دولت طالبان همواره تأکید داشته که احیای روند ارسال اقلام تجاری از چین به آسیای مرکزی و سپس به افغانستان، موجب تسهیل روابط تجاری برای تجار افغانستان خواهد شد. در همین راستا، بر اساس اطلاعیه اداره راه آهن افغانستان، در آینده نزدیک، ۸۶۰ تن اقلام بازرگانی با استفاده از شبکه حمل و نقل چند وجهی، به افغانستان صادر خواهد شد.

در حال حاضر، تنها کالا به صورت غیرسیستماتیک از چین به افغانستان صادر می‌شود و متقابلاً کالایی به چین صادر نمی‌شود؛ این در حالی است که فعالین اقتصادی معتقدند که انتقال پیوسته و دوطرفه کالا از چین به افغانستان، می‌تواند نقش مهمی در رشد اقتصاد افغانستان ایفا نماید.

بر اساس گزارش وزارت مالیه افغانستان در سه ماهه نخست سال مالی جاری، بیش از ۲۶ هزار محموله به ارزش ۳۰ میلیارد و ۵۰۰ افغانی صادرات و بیش از ۱۷۳ محموله به ارزش ۱۷۳ میلیارد افغانی، واردات از گمرکات

این کشور صورت گرفته است.

افزایش فروش خودروهای چینی در امارات متحده عربی

بر اساس گزارشی که اخیراً در رسانه‌های امارات منتشر شد، فروش خودروهای چینی در امارات متحده عربی طی سال ۲۰۲۳، با افزایش مواجه خواهد شد. این در حالی است که چین در بازار داخلی خود با کاهش فروش مواجه شده و به منظور فروش خودروهای خود، به صادرات آنها به ویژه به کشورهای خاورمیانه از جمله حوزه خلیج فارس و اسرائیل متکی است.

در همین راستا، حجم فروش MG توسط شرکت یالا موتور که یک فروشنده آنلاین خودرو است، طی ژانویه تا مارس، تقریباً ۸۶ درصد افزایش یافته است. MG که در شانگهای مستقر است، چهارمین برند پرفروش شرکت یالا موتور در امارات متحده عربی طی سه ماهه نخست سال بوده است؛ در همین مدت، خودروسازان بزرگ ژاپنی، تویوتا و نیسان، بیشترین فروش را داشتند و پس از آنها، هیوندای کره جنوبی در رتبه‌های بعدی قرار گرفت.

جالب آنکه گروه خودروسازی چند ملیتی چینی جیلی که خودروهای آن توسط AGMC در امارات توزیع می‌شود، طی سه ماه اخیر که در امارات راه‌اندازی شده، بیش از ۱۰۰۰ دستگاه در این کشور به فروش رسانده است. علاوه بر این، شرکت جیلی یک نمایشگاه در شارجه راه‌اندازی کرده و قصد دارد تا اواخر سال جاری، نمایشگاه دیگری در ابوظبی، پایتخت این کشور افتتاح کند.

برند خودروی برقی چینی BYD (EV) که یک شرکت خودروسازی بزرگ در جهان است، با شرکت الفطیم امارات متحده عربی^۱ در ماه مارس سال جاری شریک شد. بر اساس بیانیه مطبوعاتی این شرکت، امارات متحده عربی، اولین کشوری در خاورمیانه است که با شرکت خودروسازی BYD شراکت می‌کند. در حالی که حضور چین و فروش خودروهای چینی در امارات در حال افزایش است، اما فروش این خودروها در داخل چین، در ماه گذشته با کاهش مواجه شده است؛ طبق گزارش اخیر انجمن خودروهای سواری چین، فروش خودروهای سواری در ژوئن سال جاری، ۲٫۹ درصد نسبت به مدت مشابه سال گذشته کاهش یافته و در مجموع ۱٫۹۱ میلیون دستگاه خودرو سواری در این کشور به فروش رسیده است. با وجود اینکه فروش کلی در نیمه نخست سال، شاهد رشد ۲٫۵ درصدی بود و به ۹٫۶۵ میلیون دستگاه رسیده بود اما از ژانویه، با کاهش مواجه شده است.

در واقع، سازندگان خودروهای چینی به منظور تداوم رشد فروش خود، همچنان به بازارهای خارجی متکی هستند؛ در همین راستا، ۵۶ درصد از فروش خودروهای چینی در ماه ژوئن، به صادرات آنها به بازارهای خارجی، به ویژه به خاورمیانه اختصاص یافته است.

علاوه بر این، اخیراً بخش خودروهای برقی هلدینگ ژجیانگ جیلی با شرکت توزیع کننده اسرائیلی اتحادیه گروپ برای بازاریابی و فروش خودروی زیکر ۰۰۱ سدان^۱ و اسپورت Z^۲ خود شریک شده است. بر همین اساس، خودروهای زیکر، از سه ماهه چهارم سال جاری، در اسرائیل در دسترس خواهند بود. علاوه بر این، بر اساس گزارش رسانه‌ها، شرکت جیلی در حال ارزیابی و بررسی سایر بازارها در خاورمیانه است. از سوی دیگر، خودروسازان اسرائیلی نیز به دنبال فروش خودروهای خود در امارات متحده هستند. بر اساس گزارش رسانه‌ها، شرکت خودروهای سبک اسرائیلی میا داینامیک^۳ و مگا گلوبال گروپ^۴، قراردادی ۱,۵ میلیون دلاری برای فروش خودروهای خود برای سال اول امضا کردند. بر اساس این توافقنامه، خودرو سواری میا فور^۵ به بازار امارات متحده عربی صادر خواهد شد و در صورت کسب موفقیت و دستیابی به اهداف، این توافقنامه تمدید خواهد شد.

شایان توجه است که توسعه استفاده از خودروهای الکتریکی، بخشی از رویکرد سبز امارات متحده عربی است که هدف از آن، افزایش تعداد این خودروها به ۵۰ درصد از کل وسایل نقلیه تا سال ۲۰۵۰ است.

پژوهش‌های تازه

ارزیابی تاثیرات اجتماعی-اقتصادی اقتصاد چرخشی از طریق مدل‌سازی داده-ستانده؛ شواهد از کشورهای در حال توسعه^۶

این گزارش اخیراً از سوی یونیدو منتشر شده و نکات قابل توجهی را بیان کرده است. اقتصاد چرخشی (CE) یک نظام اقتصادی است که هدف آن کمینه کردن پسماندها و بیشترین استفاده از منابع است. از منظر گزارش، اقتصاد چرخشی این پتانسیل را دارد که مزایای اجتماعی-اقتصادی قابل توجهی برای کشورهای در حال توسعه به همراه داشته باشد، از جمله افزایش رشد اقتصادی، ایجاد شغل و حفاظت از محیط زیست.

این گزارش از مدل‌سازی (IO) برای ارزیابی تأثیر اجتماعی-اقتصادی بالقوه CE در چهار کشور در حال توسعه: چین، هند، برزیل و مکزیک استفاده می‌کند. نتایج مدل‌سازی IO نشان می‌دهد که CE می‌تواند به افزایش قابل توجهی در رشد اقتصادی، ایجاد شغل و کارایی منابع در این کشورها منجر شود. به عنوان مثال، در چین، CE می‌تواند منجر به افزایش تولید ناخالص داخلی تا ۰.۶٪، ایجاد ۱۰ میلیون شغل و کاهش استفاده از منابع تا ۲۰٪ شود.

گزارش همچنین برخی از چالش‌هایی را که کشورهای در حال توسعه برای گذار به CE باید بر آن‌ها غلبه کنند، شناسایی می‌کند، از جمله:

1 - Zeekr 001 sedan

2 - Z sport

3 - Mia Dynamics

4 -Mega Global Group

5 -Mia Four

6-https://downloads.unido.org/ot/29/15/29151440/WP_01_2023.pdf?_ga=2.183502880.76003998.1690186389-1881740419.1687843361

- نبود زیرساخت و سرمایه‌گذاری
- حکمرانی ضعیف
- دسترسی ضعیف به اطلاعات
- عدم آگاهی و درک CE

گزارش نتیجه‌گیری می‌کند که CE این پتانسیل را دارد که ابزاری قدرتمند برای توسعه پایدار در کشورهای در حال توسعه باشد. با این حال، این کشورها برای غلبه بر چالش‌ها و گذار به CE به سرمایه‌گذاری و تلاش قابل توجهی نیاز دارند. همانگونه که اشاره شد، گزارش از مدل سازی IO برای ارزیابی تأثیر بالقوه CE استفاده می‌کند. مدل سازی IO ابزار قدرتمندی برای تخمین تأثیر اقتصادی سیاست‌ها و مداخلات مختلف است. با این حال، مهم است که توجه داشته باشیم که مدل سازی IO کامل نیست و گاهی اوقات می‌تواند نتایج نادرستی ارائه دهد.

به طور کلی، گزارش یک نمای کلی ارزشمند از تأثیر بالقوه اجتماعی-اقتصادی CE در کشورهای در حال توسعه ارائه می‌دهد. فرصت‌هایی را که CE می‌تواند برای این کشورها ارائه دهد، و همچنین چالش‌هایی که باید بر آن‌ها غلبه کنند، برجسته می‌کند. این گزارش منبع مفیدی برای سیاست‌گذاران و سایر ذینفعان است که علاقه‌مند به کسب اطلاعات بیشتر در مورد CE و تأثیر بالقوه آن بر کشورهای در حال توسعه هستند.

رویکرد جدید در تعیین خط فقر مطلق

گزارش تازه‌ای که از سوی بانک جهانی منتشر شده است^۱ رویکرد جدیدی را برای تعیین خط فقر مطلق پیشنهاد می‌کند. رویکرد سنتی این است که خط فقر مطلق را به عنوان هزینه سبیدی از کالاها و خدمات که برای امرار معاش ضروری تلقی می‌شود، تعریف کنیم. با این حال، این رویکرد به دلیل سخت‌گیری بیش از حد و عدم توجه به نیازهای مختلف مردم در کشورهای مختلف مورد انتقاد قرار گرفته است.

رویکرد جدید ارائه شده توسط این گزارش مبتنی بر مفهوم «خط‌های فرا فقر» است. خطوط فرا فقر مختص کشور یا منطقه خاصی نیست. در عوض، آنها بر حسب قابلیت‌های اساسی که افراد برای فعالیت در جامعه به آن نیاز دارند، تعریف می‌شوند.

این گزارش استدلال می‌کند که خطوط فرا فقر، قوی‌تر از خطوط سنتی فقر مطلق هستند، زیرا به سبب خاصی از کالاها و خدمات وابسته نیستند. این بدان معنی است که می‌توان آنها را با تغییر هزینه زندگی و با تغییر نیازهای مردم به روز کرد.

1-<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099314007062347190/idu07caab8c20d4ad046b90bff800634798d979f>

این گزارش همچنین استدلال می‌کند که خطوط فرا فقر بیشتر به برنامه توسعه بین‌المللی مرتبط است. برنامه‌های توسعه بین‌المللی به طور فزاینده‌ای بر ارتقای توسعه انسانی متمرکز شده است و خطوط فرا فقر راه خوبی برای سنجش پیشرفت در این زمینه است. این گزارش با این استدلال به پایان می‌رسد که خطوط فراقهر ابزاری ارزشمند برای اندازه‌گیری و کاهش فقر مطلق است. همچنین پیشنهاد می‌کند که برنامه‌های توسعه‌ای جامعه بین‌المللی باید خطوط فرا فقر را به عنوان معیار استاندارد فقر مطلق اتخاذ کند.

وضعیت و روند قیمت‌گذاری کربن در ۲۰۲۳^۱

گزارش "وضعیت و روند قیمت‌گذاری کربن ۲۰۲۳"، اخیراً از سوی بانک جهانی منتشر شده است. در ادامه برخی از نکات کلیدی گزارش آورده شده است:

۱. تعداد سیستم‌های قیمت‌گذاری کربن در حال افزایش است. در سال ۲۰۲۲، بالغ بر ۷۳ سیستم قیمت‌گذاری کربن وجود داشت که حدود ۲۳ درصد از انتشار گازهای گلخانه‌ای جهان را پوشش می‌داد. این تعداد در مقایسه با ۳۹ سیستم در سال ۲۰۱۳، افزایش قابل توجهی یافته است.
۲. سطح قیمت کربن نیز در حال افزایش است. میانگین قیمت کربن در سال ۲۰۲۲، معادل ۳۴ دلار در هر تن بود که نسبت به ۱۴ دلار در هر تن در سال ۲۰۱۳، افزایش داشته است.
۳. قیمت‌گذاری کربن متنوع‌تر می‌شود. علاوه بر مالیات‌های کربن و سیستم‌های تجارت انتشار گازهای گلخانه‌ای، از تعدادی دیگر از ابزارهای قیمت‌گذاری کربن، مانند جبران کربن و تنظیم کربن مرزی نیز استفاده می‌شود.
۴. قیمت‌گذاری کربن تاثیر مثبتی بر انتشار گازهای گلخانه‌ای دارد. مطالعات نشان داده است که قیمت‌گذاری کربن می‌تواند به کاهش قابل توجهی در انتشار منجر شود. به عنوان مثال، مطالعه‌ای توسط صندوق بین‌المللی پول نشان داد که قیمت کربن ۵۰ دلاری در هر تن می‌تواند تا سال ۲۰۳۰، انتشار جهانی را تا ۲۰ درصد کاهش دهد.
۵. قیمت‌گذاری کربن رو به رشد است. کشورهای بیشتر و بیشتری در حال بررسی یا اجرای قیمت‌گذاری کربن هستند و حمایت فزاینده‌ای از قیمت‌گذاری کربن در سطح بین‌المللی وجود دارد.
۶. قیمت‌گذاری کربن به طور گسترده در اقتصادهای نوظهور استفاده می‌شود.
۷. بخش خصوصی به طور فزاینده‌ای از قیمت‌گذاری کربن حمایت می‌کند.
۸. قیمت‌گذاری کربن به ایجاد نوآوری در فناوری‌های کم کربن کمک می‌کند.
۹. قیمت‌گذاری کربن درآمدی را فراهم می‌کند که می‌تواند برای حمایت از اقدامات آب و هوایی و سایر اهداف توسعه پایدار مورد استفاده قرار گیرد.

1- <https://blogs.worldbank.org/climatechange/state-and-trends-carbon-pricing-2023>

۱۰. گزارش همچنین تعدادی از چالش‌های قیمت‌گذاری کربن را برجسته می‌کند، مانند نیاز به رسیدگی به نشت کربن، اطمینان از انصاف و ایجاد حمایت عمومی. با این حال، این گزارش نتیجه‌گیری می‌کند که قیمت‌گذاری کربن ابزاری کلیدی برای رسیدگی به تغییرات آب و هوایی است و احتمالاً استفاده از آن در سال‌های آینده به رشد خود ادامه خواهد داد.

۱۱. گزارش با درخواست انجام اقدامات بیشتر برای گسترش و تقویت قیمت‌گذاری کربن به پایان می‌رسد. گزارش استدلال می‌کند که قیمت‌گذاری کربن برای تحقق اهداف توافق پاریس و ساختن آینده‌ای پایدارتر، ضروری است

چه کسی باید گذار به فناوری سبز در کشورهای در حال توسعه را هدایت کند: شرکت‌های دولتی در مقابل شرکت‌های خصوصی.

بانک جهانی گزارش تازه‌ای^۱ در مورد نقش آفرینی شرکت‌های دولتی و بخش خصوصی در گذار به فناوری سبز منتشر کرده است. از منظر گزارش، فناوری‌های سبز، مانند انرژی‌های تجدیدپذیر، اغلب نیاز به سازگاری با شرایط محلی دارند. این امر می‌تواند یک چالش برای شرکت‌های خصوصی باشد که ممکن است منابع یا تخصص لازم برای تطبیق فناوری‌ها با شرایط محلی را نداشته باشند.

شرکت‌های دولتی (SOE) می‌توانند در گذار به فناوری سبز در کشورهای در حال توسعه نقش داشته باشند. شرکت‌های دولتی منابع، تخصص و نفوذ سیاسی برای تأثیرگذاری قابل توجه را دارند. با این حال، شرکت‌های دولتی همچنین می‌توانند بوروکراتیک و ناکارآمد باشند.

شرکت‌های خصوصی نیز می‌توانند در انتقال فناوری سبز در کشورهای در حال توسعه نقش داشته باشند. شرکت‌های خصوصی نسبت به شرکت‌های دولتی زیرک و نوآورتر هستند و اغلب در پاسخ‌گویی به تقاضای بازار بهتر عمل می‌کنند. با این حال، شرکت‌های خصوصی ممکن است به اندازه شرکت‌های دولتی تعهد به فناوری سبز نداشته باشند.

از منظر گزارش، بهترین راه برای هدایت گذار به فناوری سبز در کشورهای در حال توسعه احتمالاً شامل ترکیبی از شرکت‌های دولتی و خصوصی است. شرکت‌های دولتی می‌توانند منابع و حمایت سیاسی را فراهم کنند، در حالی که شرکت‌های خصوصی می‌توانند نوآوری و پاسخگویی به بازار را فراهم کنند. انتخاب استفاده از شرکت‌های دولتی یا خصوصی برای انتقال فناوری سبز در کشورهای در حال توسعه به عوامل متعددی از جمله فناوری خاص، شرایط محلی و محیط سیاسی بستگی دارد. هیچ راه‌حلی برای همه کشورها وجود ندارد و بهترین رویکرد ممکن است از کشوری به کشور دیگر متفاوت باشد. قبل از تصمیم‌گیری مهم است که مزایا و معایب بالقوه شرکت‌های دولتی و خصوصی در نظر گرفته شود.

کتاب تازه

تغییر مشارکت بنگلادش در تجارت و زنجیره ارزش جهانی^۱

کتاب یک نمای کلی از مشارکت بنگلادش در تجارت و زنجیره های ارزش جهانی (GVC) ارائه می‌دهد. کتاب با برجسته کردن موفقیت های اقتصادی اخیر کشور، که تا حد زیادی به دلیل مشارکت آن در صنعت پوشاک بوده است، آغاز می‌شود. در ادامه اشاره می‌کند که اقتصاد بنگلادش هنوز به شدت بر بخش پوشاک متکی است، که آن را در برابر شوک آسیب پذیر می‌کند.

کتاب سپس به بحث در مورد مزایای بالقوه تنوع بخشیدن به مشارکت بنگلادش در زنجیره های ارزش جهانی می‌پردازد. تعدادی از صنایع با پتانسیل بالا با پیوندهای داخلی عمیق تر را شناسایی می‌کند که فرصتهایی را برای گسترش پایه رشد اقتصادی ارائه می‌دهند. این صنایع شامل داروسازی، الکترونیک و فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) هستند. سپس کتاب چالش‌هایی را که بنگلادش برای تنوع بخشیدن به مشارکت خود در زنجیره های جهانی ارزش باید بر آنها غلبه کند، مورد بحث قرار می‌دهد. این چالش‌ها عبارتند از:

- فقدان مهارت و ضعف در فناوری
- زیرساخت ضعیف
- سرمایه‌گذاری ناکافی
- مقررات ناکارآمد

کتاب با بیان تعدادی از توصیه‌های سیاستی که بنگلادش می‌تواند برای مقابله با این چالش‌ها اجرا کند، به پایان می‌رسد. این توصیه‌ها عبارتند از:

- سرمایه‌گذاری در آموزش و توسعه مهارت‌ها
- ارتقاء زیرساخت
- جذب سرمایه‌گذاری خارجی
- ساده‌سازی مقررات

به طور کلی، کتاب تجزیه و تحلیل ارزشمندی از مشارکت بنگلادش در تجارت و زنجیره های جهانی ارزش ارائه می‌دهد. فرصتهایی را که برای این کشور جهت تنوع بخشیدن به اقتصاد و ادغام بیشتر در اقتصاد جهانی وجود دارد، برجسته می‌کند. این کتاب همچنین تعدادی توصیه سیاستی را ارائه می‌کند که بنگلادش می‌تواند برای مقابله با چالش‌هایی که با آن مواجه است، اجرا کند.

این کتاب توسط بانک توسعه آسیایی نوشته شده است که یک بانک توسعه‌ای است و به کشورهای در حال توسعه کمک‌های مالی و فنی ارائه می‌کند. بانک توسعه آسیایی به موفقیت بنگلادش در تلاش‌های توسعه اقتصادی خود علاقه دارد. این کتاب بر اساس مطالعه‌ای است که توسط بانک توسعه آسیایی انجام شده است. در این مطالعه از منابع داده‌های مختلفی از جمله داده‌های تجاری، جداول داده-ستانده و داده‌های نظرسنجی استفاده شده است. کتاب برای مخاطبان گسترده‌ای از جمله سیاست‌گذاران، فعالان اقتصادی و دانشگاهیان تدوین شده است. این اثر تجزیه و تحلیل جامع و روشنگری از چالش‌ها و فرصت‌هایی را که بنگلادش به عنوان یکی از نمادهای موفقیت در جهان در حال توسعه با آن مواجه است ارائه می‌دهد.